

Бихте ли се страхували да срещнете Бога?

-Бихте ли се страхували да срещнете Бога?

– Да, бих бил ужасен!

– Защо?

Шотландският гробар стоеше под дъжда сред хилядите надгробни паметници около древната църква, където работеше и като завеждащ неделното училище.

– Поради всички онези ужасяващи истории в Библията.

Задах същия въпрос на множество хора от Британските острови. Това беше част от пътуване от 13 000 мили из красивата Великобритания, а целта на пътуването ми беше да открия защо в тази някога подчертано християнска земя днес толкова малко хора все още редовно ходят на църква или изповядват вяра в Бога.

Попитах една благочестива дама, посветила дългия си живот на благородната кауза да преподава Библията на деца.

– Бихте ли се страхували да срещнете Бога?

– Ни най-малко.

– Защо?

– Поради всички онези прекрасни истории за Божията любов.

– Ами всички ужасяващи истории в Библията?

– Ние не се фокусираме върху по-жестоките аспекти на

Писанията. Предпочитаме да подчертаваме говорещите за Божията любов.

– Но какво да кажем за огненото езеро в книгата „Откровение“?

– О, с децата не разглеждаме тази последна книга на Библията.

– Ами историята за потопа в книгата „Битие“ и как Бог удавя всички, с изключение на осем души?

– О, децата нямат затруднения с нея! Те имат чувство за справедливост, а и особено им харесва идеята как Бог спасява онези осем човека в ковчега.

Гробарят и библейската учителка очевидно не са сред великобританците, които са се отказали от християнството, така както го разбират. Но за много други хора „по-жестоките аспекти на Писанието“, както ги нарече учителката, са спомогнали те да обърнат гръб и на Бога, и на църквата.

По време на моето проучване бях свидетел на чести препратки към ужасите на ада и към невъзможността да се доверим на такъв бог, който иска от нас подчинение под заплахата от вечни мъки. Както една актриса малко по-разгорещено се оплака: „Боговете на другите религии са по-малко жестоки от Бога на Стария Завет!“. Тя си спомняше с ужас само за онова божество, което познаваше от детството си. А Богът, на Когото можеше да се довери, все още не бе заел мястото му.

И все пак хората във Великобритания са все така приятелски настроени, каквито винаги съм ги познавал. Домът и семейството са все още в центъра на обществото. Но топлотата и приятелството, които може би се намираха някога в църквата, днес от мнозина са търсени някъде другаде. Любимо място е кварталната кръчма.

– Защо църквите са толкова празни, а кръчмите – пълни?

– По-добро обслужване, предполагам! – бе незабавният отговор на пенсиониран продавач на сладолед в Лондон, са-

модоволно облягащ се на бастуна си, докато разговаряхме в близост до закованата с дървени греди врата на каменната енорийска църква, която той се надяваше скоро да закупи и превърне в свое жилище.

– Бихте ли се страхували да срещнете Бога?

– Защо трябва да се страхувам? Не ме е страх от никого. Освен това аз винаги съм бил порядъчен човек.

– Посещавахте ли тази църква, преди тя да бъде окончателно затворена?

– Не съм ходил на църква в продължение на години... О, да, посещавах неделното училище, когато бях малък. Но бях подложен на натиск, за да го правя.

– От кого беше натискът?

– От майка ми!

Подобно на пенсиониерия продавач на сладолед, много други споделяха за своите майки и баби, които са се грижили те да посещават неделното училище в детските си години. Но след като са пораснали, поради редица въпроси, останали без отговор, се е стигнало до разочарование и обезверяване. Често срещан израз беше „разочарование от Библията, църквата и Бога“. В страната, която е направила толкова много за разпространяването на Писанието по света, един собственик на книжарница ми каза: „Ще сметна за успех, ако успея да продам две библии в рамките на една година!“

Мнозина биха искали да могат все още да вярват

Но дори докато отделни личности и цели семейства описваха своето неверие, долових у тях копнеж все още да има Някой, на Когото биха могли да се доверят – Бог, Чии действия са разбираеми и разумни.

– Искате ли ви се понякога да можехте все още да вярвате?

– Да! – беше решителният отговор на красноречив ирландец, който като момче посещавал не по-малко от три църкви

всяка неделя и все още умееше да цитира Писанието по памет. – Но просто няма доказателства.

Застанали върху малък стръмен мост над канала в Стратфорд на Ейвън, града на Шекспир, говорих с мускулист мотоциклетист, който каза, че никога не е вярвал в Бога.

– Чели ли сте някога Библията?

– Не.

– Били ли сте някога на църква?

– Не.

– Когато дойде краят на живота ни, ще разберем дали има Някой в отвъдното.

– Точно така.

– Ако се окаже, че наистина има Бог, очаквате ли да се страхувате от Него?

– Не. Ако има Бог, аз съм сигурен, че той ще бъде „едно от момчетата“ (б.пр. – английска фраза, визираща приятелство).

Той не каза това насмешливо и съвсем сериозно добави, че макар да не знаем със сигурност нещата относно Бога, все пак трябва да се държим добре един с друг.

– Няма истински ад – продължи той. – Адът са хората. Хората са лоши един към друг.

Здравенякът, но в същото време чувствителен мотоциклетист, изглежда, приветстваше идеята за Бога, така както го описваше. Едно е сигурно, и то е, че има широко разпространени представи за Бога, които той не можеше да приеме.

Със или без ранно религиозно обучение, много хора, изповядващи неверие в Бога, все пак говореха, макар и смътно, за далечна, но добра сила. „Доброжелателно духовно присъствие“ бе описанието, дадено от една млада майка, която си припомняше своите посещения в неделното училище в детските си години.

Запознах се и с дружелюбно четиричленно семейство, което се разхождаше в близост до един плаж в североза-

падната част на Англия. Майката сподели със съжаление, че постепенно са изоставили християнското богослужение и вяра. „Бог и църквата са твърде далечни – обясни тя. – Вече са изпразнени от смисъл.“ Въпреки че с години бяха посещавали църква и неделно училище в миналото, никой от семейството не успя да си спомни дори една библейска история.

„За да има Бог, на Когото отново бихте се покланяли, какъв трябва да бъде Той?“

Единадесетгодишната Лорейн тихо отговори: „Той трябва да бъде Такъв, на Когото мога да се доверя и никога да не ме разочарова“...

Има ли Някой, на Когото можем да се доверим?

Не би било от голяма полза да се опитвам да открия отговор на този въпрос, като цитирам свидетелствата на Писанието. Именно популярният образ на Бога (така както са го разбирали тези хора!) е това, което ги е накарало да се усъмнят. И допълнителното цитиране на любящите истории не би било достатъчно, за да компенсира „по-жестоките аспекти на Писанието“. Кои пасажки в действителност казват истината? За много разсъждаващи хора Библията е загубила авторитет, тъй като написаното в нея невинаги изглежда последователно.

Съпругата на един успяващ бизнесмен търсеше думи да опише своята представа за Бога. „Противоречив, свое-наведен, капризен“ – започна тя, но окончателно се спря на „жесток“. „И защо – продължи тя – да не можем да съхраним ценностите на християнството – да обичаш ближния си както себе си – и без Бога на християните?“ Подобно на много други, и тя е израснала в неделното училище, но днес (не без прокрадваща се нотка съжаление в прямите ѝ думи) обявява себе си за атеист.

Неотдавна кралица Елизабет публично отбеляза, че хора-

та във Великобритания не ценят нищо по-високо от своята свобода и индивидуалност. В продължение на векове те са защитавали, понякога дори с риск за живота си, свободата да се покланят в църква по свой избор. Днес не са много хората, които упражняват същата тази свобода, тъй като мнозинството предпочита да се дистанцира от църквите и верския живот.

Бог, Библията и църквата се възприемат не толкова като заплаха за тази ценна свобода, колкото по-скоро като неуместни, принадлежащи към една отминала епоха на крепостни селяни и аристокрация, когато свободата е била привилегия на малцина и властимащите са се възползвали от суеверието на бедните.

Навсякъде из Великобритания е пълно със знаци, напомнящи за годините, когато християнството се е радвало на далеч по-голям авторитет. Но твърде често това са паметници не само на куража и вярата на отделна личност, а също и на дългата тъмна история на опитите на религията, включително и на християнството, да ограничи свободата и индивидуалността с варварски средства.

В Честър, близо до северната граница на Англия и Уелс, край пътя има скромен паметник от камък, който ни помага да помним, че повече от един клон на християнството е упражнявал жестоко потисничество. Надписът гласи, че Джордж Марш, протестантски свещеник, е бил „осъден на смърт и изгорен в близост до това място заради истината“ по времето на Кървавата Мери през 1555 г. Същият паметник възпоменава и Джон Плийзингтън, католически свещеник, „убит мъченически тук“ от протестантите през 1679 г. и „канонизиран за светец през 1970 г.“. И двамата, обявени за еретици, са били умъртвени в името на общия християнския Бог, а тълпите, които са се събирали, за да станат свидетели на такова дело, едва ли биха могли да бъдат обвинявани за отношение

към Бога, изпълнено с объркване и страх.

Дори в настоящото по-просветено време в съзнанието на много хора Бог, Библията и църквата не се възприемат като издигащи достоинства на свободата и индивидуалността. Не успели да разберат християнството, много хора намират за по-лесно да разглеждат Бога и религията наравно със Стоунхендж и Кулата на Лондон, като част от колоритното културно наследство на Великобритания. Наследство, което трябва да бъде пазено, дори ценено, но не и да бъде част от съвременния начин на живот.

Дошъл ли е краят на християнската ера?

Както друг мотоциклетист от Стратфорд сподели: „Като момче в неделното училище вярвах в един доброжелателен Бог. Но вече просто не ми е нужен“. Толкова много хора, изглежда, споделят тази гледна точка, че вече се говори за край на християнската ера във Великобритания, както и в голяма част от Европа.

„Не е нужно да ходим на църква, за да бъдем порядъчни хора“ – сподели, облягайки се на яркочервения си ван, Бари – господин, работещ като касапин. Когато го помолих да назове името на църквата срещу неговия магазин, но от другата страна на улицата, той се засмя и поклати глава: „Вие говорите с неподходящия човек. Аз не вярвам в Бога и никога не ходя на църква“. Но у Бари ясно се виждаха белезите на един наистина порядъчен човек.

Когато християнството е по-доминиращо, би могло да се очаква, че в резултат хората с различни мнения ще се отнасят с повече уважение един спрямо друг. Но както отбеляза един изтъкнат оксфордски библиотекар, самият той благочестив християнин: „Едно добро нещо, което може да се каже за упадъка на религията във Великобритания днес, е, че хората вече са по-толерантни един спрямо друг“.

Вероятно е голямо разочарование за Бога, че толкова много достойни и порядъчни хора в тази страна и в целия свят Го идентифицират с по-малко свободно и по-малко цивилизовано време. Колко ли би искал те да чуят невероятните думи на Сина Му, изречени преди почти две хиляди години: „Не ви наричам вече Мои слуги. Наричам ви Мои приятели!“.

Кое управление би могло да бъде по-цивилизовано, кое общество – по-свободно от това, представено от Бога в Йоан 15:15?